

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily
except
Sundays and
Holidays

LETTO—YEAR X.

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL. ČETRTEK 12. DECEMBER (DECEMBER) 1917

STEV.—NUMBER 302.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. E. Burleson, Postmaster General.

Težka obtožba
proti špekulan-
tom.

ZADRŽAVALI SO BLAGO NA
KOLODVORH.

Komisija za javne potrebe je od-
krila nedodne manipulacije.

Denver, Colo. — R. J. Grant,
sekretar načrtnih ravnateljev za Thomas
R. Stearnsa, zveznega živilskega
upravitelja za državo Colorado,
je delil, da so komisijontki trgovci
in drugi trgovci, zahtevrani
v trgovini z živili, zadrževali vo-
zove za prevažanje živil, ki se ra-
zpridijo, da so pognali cene na-
vgoro.

Komisija za javne potrebe je
zaznala istega dne, da bo kma-
nina odpravljena navada komisijon-
tik trgovcev, ki so iz "profitar-
nik" razlogov zadrževali vozove
na kolodvorih.

Komisija za javne potrebe je
zaznala manipulacije komisijon-
tik trgovcev in drugih profitar-
nikov na kolodvorih v Pueblo in
Denverju, in je obvestila živilsko
upravo o razmerah, da je lahko
pričela špekulantne z živili.

Ke je pričela škriti govorica,
da stoji na kolodvorih vozovi, ki
so naloženi z živili, je pričela
komisija za javne potrebe preisko-
vanje, koliko je resnice na tej go-
vorici. Poslala je izvedence na
kolodvore, ki so pregledali vozove
in napravili beležke, koliko ča-
se stope na tračnicah.

Predstavnik za preiskave je bila,
da je komisija naročila železni-
čne družbe, da poročajo vsaki
voz, v katerih so nalože-
ni živili, ki se rada razpridijo. V
nato poročili so zabeležili in-
duspoljstvo in prejamicice,
vse produktov in koliko dni je
vsi voz na kolodvoru.

Komisija za javne potrebe je ni
pričakala, koliko časa stope vozo-
v na naloženih z živili ali premogom,
na kolodvorih. Tega dela se loti
štaktem. Komisija meni, da že-
mimo prevažajo tako hitro bla-
go, kot je le mogoče. Trgovcem
niso vsaki dan \$3.00 denarne
sobe, da jih prisilijo razložiti bla-
go. Ali poročila komisije za jav-
ne potrebe dokazuje, da so špe-
kulanti z živili raje pladljivi
denarni globo, kot da razlože
blago. Tako so obdržali cene kví-
to in denarno globo odvalili pri
staj na tjudstvo.

Če bi nekaj takih špekulantov
porvali v ječo, mogoče bi se potem
spomnil, da lakomnost spada
na sedem poglavljivih grehov.

SENAT HOČE PREISKATI
VOJNO DELO.

Washington, D. C. — Senat se
je prepričati, koliko vojnega
deli je izvršila vlada. V senatu
zavre prevladuje mnenje, da je
treba hiteti z vojnimi potreba-
mi.

Senatni odsel za vojaške zad-
ede je iničiral preiskavo, ki se
zavri na vse delo vojnega de-
partmenta.

Pričakati hočejo, zakaj v neka-
terih vojnih taboriščih niso dobili
pravčasno zimske oblike.

Zakaj niso bile naprave za u-
metno kurjavo v nekaterih taboriščih.
Preiskava se prične najbrž v
štaktem.

EMBARGO ZA KORUZO IN
OVSE.

Washington, D. C. — Na zahte-
vo živilske uprave je komisija za
započetje železniških voz iz-
dala embargoto za koruzo in oves,
ki je veljavna za vse vzhodni te-
ritorij.

Živilska uprava izjavila, da je
koruze in oves čez mero za doma-
čino uporabo na vzhodu. Prepoved
je bila izdana, da bodo potrebšči-
ci prisile odhajati v južne atlant-
ische pristane in se razbremene
vzhodu.

\$21,000,000,000 je
vreden poljski
pridelok.

NAJVJEŠO VREDNOST RE-
PREZENTIRJA KORUZA.

Pridelok vsega tita znaša 5,666,-
728,000 bušljev.

Washington, D. C. — Vrednost
letašnjega poljskega pridelka ce-
nijo na \$21,000,000,000. Tako o-
gromnega poljskega pridelka je
nilo v Združenih državah. Naj-
večjo vrednost reprezentira pridelok
v drugi trgovci, zahtevrani
v trgovini z živili, zadrževali vo-
zove za prevažanje živil, ki se ra-
zpridijo, da so pognali cene na-
vgoro.

Poljedelski departement je zdaj
izdal zadnje poročilo o pridelku,
ki dokazuje, da je žito izredno do-
bro obrodi, če izvzamemo pi-
šnico. Ozimine je bilo posejane
precej, toda huda zima je uni-
čila mnoga semena. Bombaž je po-
palila zgodnja slana in izgube je
znašala do 1,000,000 svežnjev
bombaža. Slana je škodovala tudi
koruzi na kakovosti.

Vsega žita so letos pridelali pri-
bližno 1,000,000,000 bušljev več
kot v letu 1916. Zadnja cenitev
pokazuje, da so pridelali farmarji
5,666,728,000 bušljev petih
glavnih žitnih vrst. Lani je pridelok
znašal le 4,686,250,000 buš-
ljev.

Poljedelski departement je ta-
kole ocenil pridelok:

	Bušljev
Koruba	3,159,494,000
Zimska pšenica	418,070,000
Sponlad. pšenica	232,758,000
Vsa pšenica	650,828,000
Oves	1,587,200,000
Jemenc	208,075,000
Rž	80,145,000
Ajda	17,460,000
Laneno seme	8,478,000
Riz	36,278,000
Krompir	442,538,000
Sladak krompir	87,141,000
Fizol	15,701,000
Kafir	75,868,000
Cebula	18,044,000
Breskve	45,066,000
Hruške	13,201,000
Ton	
Seno, fino	79,528,000
Seno, divje	15,402,000
Sladkorna pesa	6,237,000
Zelje	502,700
Funtov	
Tobak	1,196,451,000
Humelj	27,778,000
Sodov	
Prosnice	245,000
Jabolk	58,203,000
Zabojev	
Oranz	12,862,000

PODSTRENA POSTAVA ZA SA-
LUNARJE, KROŽNARJE
IN DRUGE OBRTNIKE.

Chicago, Ill. — Salunarji, re-
stavratrji, krožnarji in drugi ob-
rtinci ne dobre po prvem maju
oblastvenih dovoljenj za izvaja-
nje njih obrti, ako do tega časa
ne vzamejo prvih državljanskih
papirjev.

Občinskemu svetu vedno priha-
jajo pritožbe, da inozemci vodijo
razne obrti in delajo konkurenco
državljanom, ki se podvraži vo-
jakemu obveznemu zakonu, med-
tem, ko sami nimajo nikakih vo-
jnih dolžnosti do dežele, v kateri
so si napravili premoženje.

Če bo predložens odredba spre-
jeta, bo prizadetih do 6,000 malih
obrtnikov in trgovcev.

IZVOZ ZLATA SE JE ZNIŽAL.

Washington, D. C. — Zvezni
rezervni odbor naznanja, da se je
znižal izvoz zlata v inozemstvo.

V petih tednih, ki so končali s 16.
novembrom, je odšlo v inozem-
stvo le za \$4,101,000 zlata, med-
tem, ko je romalo v prejšnjih ted-
nih izven Združenih držav za
\$26,367,000 zlata. Importiranega

zlata je bilo za \$4,625,000, ki je
prišlo večinoma iz Kanade, Mehiko
in Kolumbije. V Mehiko, Peru
in Britiski Indiji je odšlo za \$8,-
736,000 zlata.

Hoover obtožuje
vreden poljski
pridelok.

ŠPEKULACIJA ZAKRIVLA
DELAVSKI NEPOKOJ.

Cena sladkorja iz sladkorne pes-
se povsika v trgovini na dobro.

Washington, D. C. — Živilski
upravitelj Hoover obtožuje, da so
nekateri profitarski veletrgovci
in mali trgovci odgovorni za pri-
manjovanje živil in naraščanje
cen. Zvezna obrtna komisija so
obtožbo živilske uprave preiskala
in preiskava ho vodil Victor Mur-
dock.

Komisar Murdock izjavlja, da je
špekulacija z živili precej za-
krivila, da imamo delavski ne-
pojok. Nekateri prekupeci in trgovci
potrebujejo, ker misijo pomesti-
ti profit, če pojde cene navzgor.
Izgube so obvražuje na ta način,

da v zadnjem trenutku odpovede
naročeno blago, če pada cena.
Tispoden dogodek se je odigral v
Indiani, ki dokazuje, kako manipu-
lirajo nekateri trgovci, da iz-
stisnejo večji profit. Trgovci so
naročili krompir pri farmarju
Minnesoti. Preden je farmar od-
posiljal krompir, je cena padla in
trgovec je odškolil voz krompirja.
Preden pride do sporazuma, n-
krompir na trgu. Če pritisne mrač-
ni krompir zmrzne, če je gorko vre-
me, se pa vname, tako da pre-
krompir na vsak način na smeti-
šče, ako je naložen na voz.

Mr. Murdoch apelira na vas da-
življavate, da mu nagnite pro-
tarje, ker jim je mogoče priti le
na ta način do živega, če jih pri-
mejo oblasti.

Živilska uprava je dovolila, da ta
odradba ne podraži sladkorja iz
predaji na drobno. Nova cena v
trgovini na dobro v New Yorku,
San Franciscu in New Orleansu
je #7.35 za sto funtor.

SPOSORNI OFICIJSKI POJDEJO
NA FRONTO.

Washington, D. C. — Po knjiži
vojnega tajnika Bakerja ne pojde
mnogo generalov na fronto.

Generalmajörje in brigadne ge-
nerale, ki imajo oditi na Franco-
ske, bodo nadomeščeni z majhnej-
imi oficirji, če zdravnik pronađejo
da ne morejo prenesti trpljenja
v streških jarkih.

Vojni tajnik Baker je rek-
te: "Komisija so se dognale, da so
nekateri generalmajörji in bri-
gadni generali v regularni ar-
mi in milici telešano nesposobni."

Vojni departement se odraža na
priporočila generala Pershinga,
poveljnika ameriške armade na
Francoskem, ki pravi, da oficirji
nad 45. letom niso za v streških
jarkih.

Regularni oficirji, ki niso spo-
sobni za vojno službo, bodo pen-
sionirani, ali bodo pa večbarli no-
vine. To velja za regularne ofi-
cire, ki niso v narodni armadi.

Nekaj generala so poslali iz

Francije domov, da prevzame dr-
ugo službo.

FRIEDMNDIK ZNIŽAL MNO-
GO ALKOHOLA V FIVU.

Washington, D. C. — Predsed-
nik je podpisal proklamacijo, ki
določa, da sme pivo vseboti po
1. januarju le 2% odstotkov alkohola.

Besedilo v proklamaciji je ni
objavljeno, toda živilska uprava
pravi, da bo vsebina alkohola do-
ločena po teži in ne množini. Pi-
ščarji, ki varijo tudi ol, pravi-
jo, da je nemogoče variči ol, če
pridejo le trije odstotki alkohola
na množino. Če je po teži 25% v
ol, tedaj to zmeni na množino

Predsednik je za-
četno železniš-
ke upravo.

Homatije v revolu-
cionarni Rusiji.

NEHMOLJA JE UPA NA SEPA-
RATNI MIR Z RUSIVO.

Bolsheviki pa upajo, da zanetijo
revolucijo v Nemčiji.

Berlin (via London), 12. dec.

— Poluridna časnarska agen-
tura poroča, da so Rusi pričeli
razorovljati svojo armado. Nem-
ščka vlada je pooblaščila svoje za-
stopnike za pogajanje v prilog se-
paratnega miru.

Jas, Rumunsko, 12. dec. — Tu-
kaj javljajo uredno, da je rumun-
ska vlada podpisala pogodbo za
premire z centralnimi državami.

Premire je v veljavi za nedolo-
čen čas.

Kodanj, 12. dec. — Vesti iz Pe-
trograda se glase, da je rdeča

stranka železniških upraviteljev

zavrela vladni kontroli.

Eden ugibajo kdo bo vrhovni
železniški upravitelj. Dva ža-
ljenja dana prideta v pošte:
Lest, tajnik za notranje zadeve
in bivši dlan meddržavne trgov-
ske komisije,

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izjava dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi se ne tražajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri meseca; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri meseca.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year;

Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

OGRADNIK SO 21

Datum v oklepaju n. pr. (November 30-17) poleg valogn imena in naslova pomeni, da vam je z tem dnevnem poteka naročnina. Ponovite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

NEČEDNA SREDSTVA NE ODVRNEJO DELAVSTVA
OD NJEGOVEGA POTA.

Odkar je izbruhnila vojna, se nekateri podjetniki ne poslužujejo le nepostavnih sredstev, da dosežejo svoj namen. Mnoga taka sredstva so tudi nemoralna in nečedna, ki jih obsoja vsak človek, ki ljubi resnico, pravico in svobodo.

Brzjav je na pr. sporočil pred dobrimi 10 ali 12 dnevi, da so neznani zlikovci ugrabili H. G. Turnerja na ulici v Moberlyju, Mo., ki je dobro poznan odbornik strokovno organiziranega delavstva v St. Louisu. Zlikovci so ga pušteli napol mrtvega in okrvavljenega na dvorišču nekega farmarja. Dan kasneje so poročali, da so aretirali pet zlikovcev, ki so uplenili Turnerja, in jih odpeljali iz mesta, ker so se bali nemirov.

Zakaj so ugrabili Turnerja? Ali je Turner zločinec, ali je mogoče izvršil kakšno kaznivo dejanje, ali mogoče hujškal ljudstvo, da izvrši kaznjive čine? Turner ni hudošolec, ni hujškal ljudi in ni izvršil ničesar, kar je po obstoječih postavah kaznjivo. Kaj je torej storil?

Organizirano delavstvo je bilo v ofenzivi proti profitačnim podjetnikom, Turner je bil pa zvest stvari strokovno-organiziranega delavstva.

To je bilo hudo delstvo, ki ga je izvršil Turner.

Lahko je razumeti delavce, da so se razgreli, ko so izvedeli, da so Turnerja našli napol mrtvaga, okrvavljenega in da so zlikovci aretirani. Razburjenje je postaleno večje, ko so izvedeli, da so zlikovci priznali dejanje in treba jih je bilo odvesti iz Moberlyja, da ne pride do izbruha ljudske jeze.

Zlikovci, ki so ugrabili Turnerja, so bili golo orodje drugih. Mogoče so bili še plačani za njih umazano delo in so izvršili le to, kar so jim naročili njih gospodarji, katerim je bil Turner trn v peti, ker je bil zvest delavski organizaciji in je spodbujal delavce, da so močni, če so združeni v organizaciji.

Podjetnik, ki najame golo orodje, da se mačuje nad odbornikom delavske organizacije na zelo umazan način, doseže prav malo. Taka nizka dejanja povzročijo med delavci nasproten učinek in jih opozore na nevarnost, ki jim preti od strani podjetništva.

Z ugrabljenjem, deportacijo in pretepanjem odbornikov delavskih organizacij ne bodo podjetniki preprečili probujenja delavcev in uničili delavskih organizacij. Taka dejanja spodbujajo delavce še k vztrajnejšemu delu za organizacijo in jih opominjajo, da se morajo še boljše organizirati, ako hočejo, da se v bodočnosti ne pojavljajo taki nepostavni čini.

Dandanes zna probujeno in razumno delavstvo ceniti vrednost organizacije, kajti za vse, kar si je priborilo, se ima zahvaliti le svoji organizaciji. Dolga in trnjenja je bila pot, da si je delavstvo priborilo pravice, ki jih uživa. In po tej poti koraka delavstvo še danes dalje do svojega cilja — za splošen blogastan vsega človeštva. Nečedno dejanje, ki je bilo izvršeno v Moberlyju, Mo., ne more delavstva odvrniti od njegove poti, ampak ga le spodbuja k hitrejšemu koraku, da čimpreje doseže svoj cilj. Z.

KOLIKO ČASA ŠE.

Švicarski listi poročajo, da je bilo v Avstriji in Nemčiji aretirani mnogo delavcev, ker so širili med ljudstvom letake, ki so bili tiskani v Rusiji. Letaki so pozivali ljudstvo, naj se vpre militaristom in mogotcem, ki jih gonijo v streške jarke, da tam umirajo za njih interese.

Proklamacija predsednika Wilsona, v kateri izjavlja, da Združene države in zavezniki niso v vojni proti nemškemu ljudstvu, ampak vodijo vojno proti njihovemu vladajočemu razredu, so prevedli in jo razdelili tajno med ljudstvom v Nemčiji in Avstriji.

Policaji, žandarji in vohuni so ujeli nekaj oseb, ki so delile letake in predsednikovo proklamacijo. Vsakdo, ki so ga ujeli, je prišel pred sodišče radi "veleizdaje". Ne-

kateri so bili obsojeni na smrt in usmrčeni, drugi so bili obsojeni v večletno ječo.

Tako so se mačevali nemški in avstrijski mogotci na tistimi, ki so budili ljudstvo, da pride k pameti in se otrese svojih krvnikov. Zdaj se gre, kajti moč je še na njih strani. Ali avstrijski in nemški mogotci plešejo na ognjeniku, ki lahko vsak trenotek izbruhne in jih pogoltne.

Kdor pleše na onjeniku, ne more pričakovati drugega, kot da ga nekoga dne pozre. Mogoče ni ta dan več daleč, ko se to zgodi z nemškimi in avstrijskimi mogotci. Z.

Ameriške vesti.

ZNIŽANJE MEZDE V SVINČE-
NIH BUDNIKIH.BANČNIM BANDITOM SO NA
SLEDI.

Chicago, Ill. — Oblasti so prijele par bančnih roparjev, ki so sodelovali pri roparskem napadu na Stock Trust and Savings banko. Roparji so odnesli \$10,500. Državni pravnik Hoyne upa, da sedaj obvise tudi ostali roparji v mreži in jih kmalu spravijo pod ključ. Od plena so iztrgali roparjem \$1.700.

Edward "Spike" O'Donnell, sunlanar na 2245 Zapadni sedem in štirideseti ulici je aretiran in je glava roparjev, ki so izvršili državen bančni rop pri belem dnevu.

Patrick Donovan je po vseh na kriminalnem sodišču bandit, ki je napravil izpoved. Pod klučem imajo še enega osmisljenca, toda oblasti so zamolčale ime. Po izjavi državnega pravnika se štirje roparji skrivajo v drugih mestih.

Najprvo so poročali, da so rešili \$1.000 od plena. Polovico so našli pri O'Donnellu in drugo polovico pri Donovanu. Kasneje so pod Donovanovo posteljo našli še \$700, ker je Donovan izpovedal namenstnik državnega pravnika, kje ima skrit denar.

Donovan je izpovedal, da je vodil petorico, ki je izvršila bančni rop. Tako izjavlja državni pravnik Hoyne. Po izvršenem ropu so bežali banditje v ukradenem avtomobilu do vogala Tri in šestdesete ceste in Halsted ulice, kjer so srečali avtomobil, v katerem je sedeł O'Donnell.

Odpeljali so se v zapuščeno hišo v Palos Parku, v kateri so med sabo razdelili \$10,500.

Donovanovo izpoved so stenografiirali. Hoyne je prepričan, da v nekaj dneh iztrgajo plen banditom.

O'Donnell je že bil pred porotniki vadi umora. Obtožen je bil, da je umoril nekega Hugh Coogana. Dokazi so bili presibki, da je izvršil umor in porotniki so ga oprostili.

STAVKA OLJNIH DELAVCEV
KONČANA.

San Francisco, Cal. — Predsednikova pogajalna komisija je našla pot, da je izjavljal spor med oljnimi podjetniki in delavci v južni Kaliforniji. Prizadeti so vse podjetniki in izveta je le Standard Oil družba. Za te podjetnike dela de 10.000 delavcev.

Zastopniki podjenikov in delavcev so se na priporočilo komisije sporazumeli, da osemurni delavnik stopi v veljavno s prvim januarjem 1917. Od prvega decembra t. I. dobre delave štiri dolarje na dan za osemurno delo.

Podjetniki ne smejo preganjati delavcev, če so člani delavske unije, ki je združena z "Ameriško delavsko federacijo."

SOVRAŽNEGA REZERVISTA
SO PRIJELI Z DOKUMENTI.

Jersey City, N. J. — Nekaj avstrijskega rezervista so aretirali na obrežju. Pri njem so našli papirje, nanašajoče se na ameriško armado in mornarico.

Zvezni komisar ga je pridržal za nasiljanje, ki se ima vrstiti 18. decembra. Rezervist je dejal, da se piše A. Budrovich, star 35 let, rojen v Avstriji. Aretilari so ga po naključju. Spodrsnil je na ledu in padel v North River. Vpravili so ga, kaj dela blizu vladne postaje za potrebščine. Ker ni dal pravega odgovora, so ga pridržali.

PREDLOGA ZA NARODNO
PROHIBICIJO PRED-
LOŽENJA.

Washington, D. C. — Senator Shafroth je predložil senatu predloga za narodno prohibicijo. Predloga je bila odkazana predsedniku odsek.

V NEKATERIH DRŽAVAH ŠE
SPI SOCIALNA ZAKONODAJA.

New York, N. Y. — Države Arkansas, Alabama, Georgie, Florida, North Carolina, South Carolina, Virginia, Tennessee, Mississippi, Missouri in Severna Dakota še niso navedle zavarovanja za delavce proti poškodbam.

F. Robertson Jones, tajnik javnega biroja 13. največjih zavarovalnih družb je reklo, da v letu 1918 predložil v legislaturo držav Georgia, Mississippi, Južna Karolina in Virginija odškodninski zakon, ki ga sprejmeta mogoče države.

Namen tega biroja je, da prepreči sprejem odškodninskega zakona. Trinajst največjih zavarovalnih družb vzdržava poseben biro, da prepreči socialno zakonodajo. To dejstvo govori jasno, da se mora za stvar zavzeti organizirano delavstvo.

35 LADIJ OBTIČALO V LEDU.

Detroit, Mich. — V reki Detroit je obtičalo 35 parnikov v ledu. Led je tako debel, da ovira plovbo.

PROHIBICIJSKI DODATEK
DOBIL VĒGINO V ODSEKU.

Washington, D. C. — V zborničnem justičnem odseku je glasovalo petnajst kongresnikov za prohibicijski ustavni dodatek in pet kongresnikov proti. Rezolucija pride pred zbornico prihodnji ponedeljek.

Rezolucija določa, da se morajo v šestih letih izreči tri četrtnine držav za prohibicijo, da postane veljavna.

Za Susan B. Anthonyjevo rezolucijo, da se ženam podeli volilna ravica, je glasovalo osemnajst kongresnikov, proti pa dva. Voditelji v zbornici preročujejo, da rezolucija ne dobi potrebne dve tretjinske večine glasov.

DRŽAVNE BANKE K ZVEZNE-
MU REZERVNUMU SISTEMU.

Washington, D. C. — V minitem meseču je pristopilo k zveznemu rezervnemu sistemu devet in petdeset bank. Zdaj je vseh državnih bank 176, ki so se pridružile temu sistemu. Njih glavnica znaša \$170,865,000, nadprebitek \$248,384,000, in rezerva \$4,275,000,000.

Pred odborom zveznega rezervnega sistema je več peticij za sprejem in oglašajo se še vedno nove banke za pristop.

Odbor rezervnega sistema načrta, da uvede nov sistem za podružnice v Pittsburghu, Cincinnatiju in drugod, po katerej podružnice ne bodo imele določenega teritorija.

NEVARNA SVETILKA.

Wilmington, Del. — Mrs. H. Stein je prišla v sobo, ko se je odpravljala v apalno sobo. Naenkrat je padla petrolejka in eksplodirala in Steinova je bila hipno v plamenu. Njeni otroci so spali, ona je pa tekla proti sprednjim vratom in klicala na pomoč.

Mimo je prišel Stanley Waski in je videl Steinovo v plamenu, je hitro strgal obleko z nje, potem je pa hotel v spalnico, da reši otroke.

Ognjegasci so kmalu prihiteli na pomoč in pogasili ogenj.

Steinova so prepeljala v bolnišnico. Dobila je tako hude opekline, da najbrž ne okreva.

RADIKALNA SPREMENBA ZA
PRIGLAŠEVANJE ROJSTEV,
SKLEPANJA POROK ITD.

London. — Dnevnik "Daily Mail" je prejel brzjavko iz Peterburga, da je obledanjenje zaškonska predloga, ki prinaša velike spremembe za priglaševanje rojstev, sklepanje porok in pokopavanje mrljčev. Rojstvene knjige bodo vodili civilni uradniki. Uvedena bo civilna poroka, nezaškonski otroci bodo imeli tiste pravice kot zaškonski. Razporočilo izreklo sodišče, mrljči bodo lahko pokopavali na sedanjih pokopališčih brez cerkvenih ceremonij.

BANDITJE SO OROPALI VLAK

Brownsville, Tex. — Po sem dolih poročili so banditje ustavili vlak pred Nuevo Leonom in oropali blagajnika za \$18,000 v mehiškem zlatu. Olajali so tudi potnike za denar in dragocenosti.

Napovedano razumeval. Profes.

"Kako krasne lase imate, govorila Filipina!"

Filipina: "Podelovala sem po svoji materi, gospodcu pororici."

Profesor: "Tako, tako! Videla sem, da so se selo dobro ohranjeni."

Zaletela se je. "Veste kaj povem: moj mož ne gre med ljudi, temveč živi samo svoji družini!"

Nasmrtna lumaracija. Torej:

"Star, grdi lumen, tri samokrese s sebi enega zbere, se ustreli, da slugi, da jih nese, da niso zanesljivi!"

TRIJE RODOVI.

Dogodek iz nekdajnih dni. — Spisal Engelbert Gangl.

(Nedovoljeno)

Saj je tudi res: čemu se bi ubijal na posestvu, ko bo lahko živel prijetno življenje mladega častnika. Kako lepo mu pristaja že zdaj vojaška uniforma, in kako se bodo ozirali za njim še potem, ko bo nosil dolgo, svetlo sabljo in zvezne ostage! Lahko mu bo dobiti bogato nevesto, ker bo sam bogat. Grad bo imel za to, da se odpove, kadar mu bo dovolj veselega življenja.

III.

Hijo — ali kakor jo je sam imenoval — bajto Ilij Prelič je kupil pred njegovim odhodom v Ameriko njegov sod z denarjem, ki mu ga je posodil Jože Zavinčak. Bil je to harmonikar Marko, vaški godec, vesel človek, ki je menil, da si z mehom prigode cekine, da mu bo kmalu mogče izplačati Zavinčakovo vednost.

A to ni šlo tako lahko, kakor si je mislil godec Marko. Preveč je mislil na godbo in premalo na dom, zato je bil dolžan Zavinčaku vedno več, namesto da bi mu bil vedno manj.

Hodil je od semnja do semnja, od prošenja do prošenja. Spremljala ga je žena, ki je bila vesela in živahnna in ki je znala lepo peti in plesati. Potezel je Marko klobuk na oči, da ni videl, kaj se godi okolo njega, vlekel harmoniko, da je piškal iz nje polno veselih in poskočnih glasov. Žena je popevala in nagevarjala ljudi k plesu. Čim bolj se razvije veselje, temveč bo zasluzka. In bilo je dosti vina, dosti mesa in tudi nekaj denarja. A z dobrim vinom in mesom je prišla tudi razvada, da ni bil več dober domač črni kruh. Denarnega zasluzka pa tudi ni bilo toliko, da bi ga bilo dovolj za dobro življenje in za Zavinčakovе obresti.

Prostor okolo hišice godec Marka je ostajal izvečine neobdelan. Nekoliko krompirja je rastlo, tam, nječ je ležala naokrog pojhovena trava. Petero njegovih otrok se je pregnjalo okrog hiše in so pasli suho kozo, edino žival pri hiši. Mati in oče — nihče se ni dosti menil za deco; koza jo je imela še najrajsa. Ko sta šla Marko in žena z doma s harmoniko in s prazno torbo, so ostali otroci sami brez kruha v nadzorstvu. Kar je bilo kozjega mleka, so ga posrebeli sproti, kruha so šli prosit od hiše do hiše. Tudi jemali so, če se je dalo kje kaj vzeti.

"Čakajte, ko pride strie iz Amerike, strie Ilij!" jih je večkrat tolataša mati, ko se je vrnila in ko so ji tožili otroci, kako so bili lačni. "Ko se vrne strie Ilij — ej, takrat bo veselo in lepo!"

A stria Ilij ni hotelo biti. Markova žena je včasih dobila pismo iz Amerike in tudi kak dobar je bil v njem. A kaj hoče to! To je bilo ko naj z nekaj obleke.

Oskrbnik je tožil Zavinčaku, da ni dobiti od Marka nobenega denarja. Izterjevanje manjših dolgov je namreč Zavinčak poverjal oskrbniku.

"Iztirajte ga izpod strehe, če neče plačati!" je velel Zavinčak.

Oskrbnik je pritisikal in pretil, a kako naj da Marko, če nima nič.

In tako se je zgodilo, da je prišel oskrbnik s pasjim bičem in iztiral Marka in ženo in otroke iz hiše. Pred nosom je zaklenil duri, in Marko in njegova družina so bili brez strehe. Kar je bilo prej Preličev, je bilo zdaj Zavinčakovovo.

"Zapalim mu Zavinkovce in grad!" se je grozil Marko.

In ko je zvedel oskrbnik, kako se je grozil, ga je pozval predse in mu zapretil, da ga naznani gospodu, ki ga bo dal zapreti, da bo vedel, kaj se pravi groziti z ognjem.

Marko se je bal zapora. Vajen je bil zlate svobode. Po semnjih in pročenjih jo je užival, in nihče bi mu ne pela harmonika, ako bi ga vtaknil pod klujev. Bal se je zapora kot smrti.

"Ako ne izpolniš moje volje, te naznam. Potem ti že določi priliko, da se izpokoriš za grožče besede!" mu je dejal oskrbnik.

"Vse vam storim, samo ne zapirajte me!" se je vdal Marko.

Oskrbnik je pa govoril tako, z Zavinčakovovo vednostjo. Javil mu je takoj, ko je zvedel za Markovo grožnjo.

"Tega gotovo ne stori," je rekel Zavinčak, "to so samo besede."

"Vem, ali vendar mu je treba malo strahu. In to storimo tako, da mu zapretimo z zaporom, ako ne gre za majhne denarje služit k nam," je svetoval oskrbnik. "V milinu rabim hlapca, na pristavi dekol, v Zavinkovih je treba pastirja. Čemu bi kradli Markovi brez posla Bogu čas? Njega vtaknemo v milin, njo na pristavi, otroci naj pasejo na Zavinkovih. Vse za majhne denarje, za vsako ceno. Tako razšenemo to eiganasco svojat in pridobimo sebi potrebnih delavnih rok."

"Dobro, dobro! Le ukrenite po svoje!"

Zato je lahko zahteval oskrbnik, naj se Marko ukloni njegovi volji.

"Ako mi ne storil, kar ukažem, grem k sodniji. Potem ti tamkaj zagodejo, da ne pozabiš nikoli te muzike!" je pretil oskrbnik.

"Saj storim vse, kar hočete, samo ne jemljite mi svobode!"

"Ti mi greš v milin, kjer rabim hlapca. Že na naj se ogliši takoj jutri na pristavi. Treba nam je dekle. Enega otroka vzameš lahko s seboj, da bo pospravljal trske in žagovino, druge pustimo v Zavinkovih, kjer je treba pastirjev. Ali pa vzamemo najstarejšega v grad, da bo pomagal pri konjih. Samo na pristavi ne rabimo nikogar razen lene. Za plačo bo jedel zastonj. Saj drugega ne zasluziš, eigan leni, umazani. Boga zahvali, da te ne damo obesiti, podigalec, in zahvali mene, da ti še ne odredem kruha za tvoje lopovstvo!"

"E — da bo le kruha!" je vzklknil Marko. Grajaki kruh — o, to je dobrota!

"In pa — e, kako bi rekeli!" popraskal se je za učeni, "no, ali bi smel vzeti harmoniko s seboj, da si časih zagudem, kadar bo mrak ali kadar bo žaga stalna?"

"Le si godi, ali glej, da ne bo trpelio delo!" je milostno dovolil oskrbnik.

Marko, veseli godec, je bil uklenjen v težko delo. Žens njegova, vesela pevka in plesalka, je trpeла na pristavi pod sivorostjo oskrbnikove volje. Otrokom je bila ugrabičena prostost. Vse je krotil in vladal oskrbnikov bič, ki si je zasuhnil uboge ljudi. Navidezno so se vidiли v usodo, naskrivoma so stiskali pesti. Dasi jim je bilo zbranjeno občevati z drugimi ljudimi, so vendarne časih prihajali z njimi v dotiku. Tako se je razvedelo, kako se godi ljudem v Zavinčakovem sinžbi. Kakor je vladalo na eni strani do gračaka prihlinjeno spoštovanje, tako se je med preprostejšim ljudstvom širilo sovraščdo do grajske gospode. Saj so bili vsi mnjenja, da se nič ne godi brez Zavinčakovove vednosti.

"Pa zakaj si ne kupi oblike, Marko, da si tako raztrgan in razcapan?" ga je vprašal nekoč Zavinčak, ko je prišel pogledati na žago.

Siroko je odpril Marko oči, zakaj čudno se mu je zdele gospodovo vprašanje.

"S čim si naj kupim?" je vprašal.

"S čim? Kam pa devjih zasluzek? Gotovo vse sproti zapiješ!" je dejal jezno Zavinčak.

Se čudnejše se je zdele Marku, ko je slišal Zavinčaka tako govoriti.

"Zasluzek?" je ponovil, "ali smem vprašati: kak zasluzek?"

"Kak zasluzek? Kako pa to govoris? Tisti zasluzek, ki ti ga izplača oskrbnik vsako nedeljo. Ali morda to ni zasluzek? Ali me hočeš stramotiti? Za tako lehko delo toliko denarja — in to se ti ne zdi zasluzek? Ljudje niso nikoli dovolj siti?" se je jenil Zavinčak.

Ta jesa se je zdele Marku popolnoma neoprvičena.

"Saj ne dobivam nobenega zasluzka, nobenega denarja, ker smo se domenili samo za hrano," je dejal Marko.

"Tako!" se je začudil Zavinčak, "nobenega zasluzka? Tako, tako! No, naj res!"

Jezen je odšel z žago. Popoldne je poklical oskrbnika k sebi in ga vprašal trdo in odločeno: "Kam gre opni denar, ki vam ga izplačujem vseko soboto zvečer za Marka in njegove ljudi?"

Oskrbnik si je mislil, da mora enkrat priti do takega vprašanja, zatorej je bil že pripravljen na odgovor.

"To je popolnoma enostavno," je odgovoril mirno in prepričevalno. "Markov posel je bil pre tak, da se je navadil pijače in lenobe. To je resnice."

"Da, to je res!" je pritrdiril Zavinčak, "a kam gre tisti denar? To hočem vedeti!"

"In misliš sem si," je zopet začel oskrbnik mirno in prepričevalno, "da ne sme videti Marko denarja. Zanemarjal bi delo in zapravljaj denar. Zato sem mislil, da je zanj in njegove ljudi boljše, ako hranim njihov zasluzek in jim ga ne dajem na roke. Kadar pridejo stara leta, da opredeta Marko in žena, jima bo dobro sižilo, kar jima zdaj hranim."

"Ali je to resnice?" je vprašal Zavinčak in gledal oskrbniku v oči.

Ta jih ni poveval. Oko je gledalo v oko.

"Kak pomen naj bi sicer to imelo?" vprašal oskrbnik, "da bi hranil tuji denar, če bi ga ne hranil tujim ljudem za podporo na stare dni? Meni se zdi to pametno in koristno. Ako pa zahtevate, da izplačam prihranek, storim to takoj, in vam ne bo potem več treba izplačevati tedenskega zasluzka."

"Zakaj ne?"

"No, zato ne, ker bo začel Marko staro življenje. In kolikor časa bo še kaj okroglega pod palem, toliko časa bo počivala žaga, ker bo Marko pil in muziciral. O tem sem trdno preverjen. Dokler so vrata v kletko zaprta, je ptiček krotak in prijazen; ako odprete vrata — frrr! — vam izleti, in kletka ostane prazna. In tako je z Markom in tako bi bilo z njim, ako dobi denar v roke. Toda — kakor ukažete, tako storim."

Zavinčak ni imel vzroka, da bi dvomil nad resničnostjo oskrbnikove izpovedi. Govoril je mirno in prepričevalno in gledal mu je v oči.

"Verjamem vam," mu je dejal, "le delajte še nadalje tako!"

Oskrbnik se je poklonil in odšel.

Jezno je stopal proti milinu. Škripal je z zobi in s pasjim bičem, ki ga je vedno nosil s seboj, je mahal po zraku, kakor da se vadi, kako bi udalil sigurnejše in jačje.

In tako je zahnil z bičem tudi tedaj, ko je stopil do Marka.

Ta je čepel pri žagi, ki se je zajedala s širokimi, ostrimi zobi in zdrav, bel les. Spodaj je šumela voda, in žaga je rezala z glasnim šumom, da ni čul Marko, ko so se mu približali koraki. Kakor bi ga, kdo nenadoma zdramil iz sanj, tako je skočil pokonci, ko mu je bil zaščitil po plečih. Z roko je segel brž na hrbot, da si je pogledal pekočo bolečino.

"Hudič!" je zaklel oskrbnik in iznova dvignil blč.

Marku so zagorele oči. Segel je po zagozdi, ki je pravkar zabil v zevajočo zarezo, z zagodo je tečela preglaboko med lesom, da je ni mogel izruvati. Oči so mu žigavile tja do brušene sekire, ki je ležala na tleh. A nanjo je stopil oskrbnik takoj, ko je videl, kaj namerava Marko, vsele godece.

"Kaj pa hočeš, pes?" je zakričal oskrbnik z glasom, ki je bil močnejši od šumenja vode, jačji od ropotanja žage, "kaj bi pa rad, pes?" je zapril še enkrat. In bič je zaščitil po roki, ki se je iztegnila po zagozdi, ki si je želela sekire, in ovil se je okolo roke kakor kača in prerezal je kožo, da solica opaljeno, od dela nagubano, in dolga krvava črta se je prikazala na njiju.

(Dalej sledi).

Utrinki.

ČETIČE IN POTOPI.

Spisal Franjo Krajev.

VTIČE IN ITALIJE.

Spomini s pota.

(Nedovoljeno)

Zbirali smo se v Albergo Fanti na Garibaldijevem trgu. Zasedli smo vse prostore na vrtu, v pritličju in v I. nadstropju. Čez poleg je bilo v mudilo se je na vrt, ki odgovarja točno ob eni uri. "Zakaj mudilo?" mi poročete, "aj mate poseben vlak, ta mora čakati na vas?" Je že res, da imamo svoj vlak, ali valje ... ali se mora čas natanko držati, nimer mora naše "poradatelstvo" (vodstvo) plačati železnici 'penale'".

"Pa zakaj si ne kupi oblike, Marko, da si tako raztrgan in razcapan?" ga je vprašal nekoč Zavinčak. Siroko je odpril Marko oči, zakaj čudno se mu je zdele gospodovo vprašanje. "S čim si naj kupim?" je vprašal.

"Kam gre opni denar, ki vam ga izplačujem vseko soboto zvečer za Marka in njegove ljudi?" je dejal jezno Zavinčak.

"Da, to je res!" je pritrdiril Zavinčak, "a kam gre tisti denar? To hočem vedeti!"

"In misliš sem si," je zopet začel oskrbnik mirno in prepričevalno, "da ne sme videti Marko denarja. Zanemarjal bi delo in zapravljaj denar. Zato sem mislil, da je zanj in njegove ljudi boljše, ako hranim njihov zasluzek in jim ga ne dajem na roke. Kadar pridejo stara leta, da opredeta Marko in žena, jima bo dobro sižilo, kar jima zdaj hranim."

"Ali je to resnice?" je vprašal Zavinčak in gledal oskrbniku v oči.

Ta je čepel pri žagi, ki se je zajedala s širokimi, ostrimi zobi in zdrav, bel les. Spodaj je šumela voda, in žaga je rezala z glasnim šumom, da ni čul Marko, ko so se mu približali koraki. Kakor bi ga, kdo nenadoma zdramil iz sanj, tako je skočil pokonci, ko mu je bil zaščitil po plečih. Z roko je segel brž na hrbot, da si je pogledal pekočo bolečino.

"Hudič!" je zaklel oskrbnik in iznova dvignil blč.

Marku so zagorele oči. Segel je po zagozdi, ki je pravkar zabil v zevajočo zarezo, z zagodo je tečela preglaboko med lesom, da je ni mogel izruvati. Oči so mu žigavile tja do brušene sekire, ki je ležala na tleh. A nanjo je stopil oskrbnik takoj, ko je videl, kaj namerava Marko, vsele godece.

"Kaj pa hočeš, pes?" je zakričal oskrbnik z

glasom, ki je bil nesreča na pragu. Bodaj je bila nesreča na pragu. Bodaj Bogu zahvaljeno, da sem v tem trenotku bil v pričujočnosti duha, ker same trije smo govorili laško, a drugih dveh ni bilo bližnje, gospod Šule se je izkričal francoski nad posrečki, karabinieri in uradniki in uradniki, češki nad našim občinstvom, ki je utekal iz vlaka. V tem trenotku je bolj padel nego priletel predme postajenčnik, me hotel objeti ter vel pričedovati kričanje in jokanje, da v tem hipu, na dve ali tri minute, imamo po tem tiru, pre katerega železnični občinst